

MAVİ DALGA'NIN UZANDIĞI

Mine Tezgiden

Mavi Dalga

Yönetmen & Senaryo: Zeynep Dadak, Merve Kayan

Görüntü Yönetmeni: Daniël Bouquet

Sanat Yönetmeni: Nadide Argun

Müzik: Kim Ki O

Ses: Jeffrey Grieshaber

Kurgu: Çiçek Kahraman

Oyuncular: Ayris Alptekin, Onur Saylak, Barış Hacıhan, Albina Özden, Nazlı Bulum, Begüm Akkaya, Sefa Tokgöz, Fehime Seven, Sude Aslantaş, Derya Durmaz, Cüneyt Yalaz, Tülin Özen, Banu Fotocan

2013 / 97' / Türkiye

Birbirimize sokulmaktan çekinmediğimiz, her şeyi birlikte yapmaktan bıkmadığımız, konuşmaktan yorulmadığımız, konuların tükenmediği, gülmeye doyulmayan zamanlar... O birlikte, topluca var olma hali ve isteği bir daha hiç o şiddette yaşanmıyor sanırım... Ergenlik, ilk gençlik, ilk aşk...

Mavi Dalga bu insanlık halinden yola çıkıp, 2010’larda, Anadolu coğrafyasında bir kentte, orta sınıf bir ailede genç kız olmanın kıyasına vuruyor. “Pertavsızı” sert, keskin, yakıcı yaralar yerine, sürekli sızlayan, arada kıvrandıran, öldürmeyen ama kimisini ondurmayan, ince derin sıyrıklar üzerinde gezdiriyor. Bizi, tsunami yaşamasa da irili ufaklı dalgalarda boğuşmak durumunda olan lise öğrencisi Deniz’in, bir yaz sonundan diğer yaz sonuna kadar geçen süredeki değişimine, gündelik hayatındaki parçalar üzerinden, küçük harflerle tanık ediyor. Trajedilerle yaşlanan bu toprağın gözleri, yürekleri ve zihinlerine farklı yerden çentikler atan bu kadın filmi “nihayet bunlar da yansıyor perdeye” dedirtip, başka bir sağalma sağlıyor...

İlk sahnede bitmekte olan yaz, bazıları için yazlık bahçesinden uzaklaşan bisikletli arabalar, kaldırılması gereken halılar, son kez girilen deniz, yeniden zaman kısıtları ve sürüklenen başka mecburiyetler ama en çok da bunlar arasından sıyrılıp kavuşulan okul arkadaşları demektir. Ufaklıkların alınmadığı kışlık evin ergen odasında, kız kıza dip dibe oturulur, valizler birlikte açılır, yazın sahil deneyimleri sorgulanır. Yapışık yaşanan cep telefonlarının, internetin ve face’in eşlik ettiği bu ılık iç kıpırtılarının arasına hayalet gibi giren gelecek, üniversite sınavı görünümünde ve test kitaplarıyla kafasını uzatır. Dershane tripleri, kendini iyi saklayan rekabet ve kaygılar çoktan başlamıştır.

90’larda herhangi bir Anadolu kenti için hayal edilemeyecek olan buz pateni sahası, 2010’larda alışveriş merkezi ayrıcalığıyla kentlerimize adımını atmış,

çocuklarımızın ve gençlerimizin dünyasını aydınlatmıştır! Sıkıcı kentlerimizin kısır sosyal hayatında ufuk açıcı etkinliklere ulaşmak zor olduğundan, özellikle küçük kentlerin mecburi sosyalleşme mekanı olan alışveriş merkezlerinden birindeki buz pateni derslerine, minik kuyruk Defne de ablası Deniz tarafından sık sık bırakılır. Bu mekanlar bir taraftan da mutlu karşılaşmalara gebe ki, bunlardan biri gerçekleşir ve Deniz rehberlik hocası Fırat'ı uzaktan görür görmez, kardeşini hızlıca derse bırakıp, gizlice genç adamın peşine takılır. Küçük şehirlerin kaçınılmaz gerçeği adım başı tanıdık birine rastlamaktır. Dolayısıyla Deniz'in, etrafında dolaşmaktan yılmayan, yazlık ve okul arkadaşı Kaya'ya da bu esnada toslamasına şaşırılmaması gerekir. Ne güzel tesadüftür ki Kaya'nın bekar evi gibi kullanmaktan çekinmediği, artık orada yaşamayan halasının evi, Fırat Hoca'mızla aynı sitededir. Buluşulacak can dostlar Esra ve Gül de Kaya'nın evine çağırılır. Bu ev ziyareti elbette son ziyaret olmayacaktır.

Mavi Dalga özellikle de mizansenleriyle dikkat çeken bir film. İlk on iki dakikasındaki olay örgüsünü özetlemeye çalıştığım bu kısım dahi, jenerik bölümü de dahil olmak üzere, barındırdığı sahnelerin sinemasal içeriği ile, yalnızca diyaloga yüklenmeden, karakterler, birbiriyle ilişkileri ve içinde yaşadıkları iklim hakkında oldukça fazla veriyi izleyicisine bağırmeden aktarıyor.

Açılış sahnesinde eşyaların ve kapının arasından gördüğümüz Deniz, minik yardımcısı Defne'yi de yönlendirerek, yerdeki halıyı düzgünce yuvarlamaya çalışırken, kızların yüzünü görmediğimiz babaları elinde bir kilim bir sandalye, bu

coğrafyada, o halının üzerinden atlayıp geçmekten çekinmez. Defne kendini aşan beklentiyi karşılayamayınca, yapamadığını sinirle haykırıp, kendine komutları iletenin kolunu bir güzel ısırır. Yine yalnızca bacaklarını görebildiğimiz anneleri Nevin ise yazlığı hala kapatıp çıkamadıklarından, kışlıktaki mevlüte ancak yetişebileceklerinden dertlenmektedir. Ona göre işlerden denize girmeye vakit kalmamıştır. Ama izin bir şekilde koparılır... Bu sahnedeki mizansen film boyunca süregiden aile içi ilişkileri son derece iyi özetler. Etrafta ailesine dair bir şeyler yapıyormuşçasına dönen, girişimci ruh iddiasındaki genç baba; evde yapılması gerekenleri düzenleyip yürüten, işinin yanında gönüllü çalışmalarla da kendini bir şekilde gerçekleştirmeye çalışan genç dinamik anne; aslında ebeveynler arasında paylaşılması gereken, ancak baba oralı olmadığından annenin yalnız kaldırmakta zorlandığı yükleri -minik Defne dahil- en çok da cinsiyeti nedeniyle çaresiz devralan; ve bunun ancak taşıyamayınca ayırdına varıp öfkeyle itiraz eden; ergenlik sancıları arasında ayağına dolanan kız kardeşinin üzerinde, annesinden öğrendiklerini tekrarlayan Deniz; ablasına yetişme telaşında olan ve yaşı itibarıyla ablasından daha hızlı refleksler geliştirebilen Defne... Bu zincirde babasına yalnızca laf geçirmekle yetinmek ve geri dönen lafları da yutmak durumunda olan Deniz, en sonunda dönüp annesini ısırduğunda, bu öfkenin sebebi anlaşılır.

Anlaşılsa da belki işe gelmez, ya da yüzleşilmez... Defne'ninki şımarıklık, Deniz'inki ergenlik... Peki öfkeye sebep olan, tüm bu yükler ve beklentiler midir yalnızca? Ya konuşulmayanlar? Çünkü bu coğrafyada ebeveynlerin yüzleri değil, bedenleri

dolanır genellikle etrafta... Bir de o bedenlere sıkışan: zamanında yapılamadığından peşinde koşulanlar, kariyerler, hırslar, eziklikler, yorgunluklar, konu komşular, beyaz örtülere gizlenen tabular, “sana değil etrafa güvenmiyorum”lar... Dolayısıyla aslında onlar yoktur... Öyle arada bir ortaya çıkıp “Ne oluyor kızım, Esra’yla kavga mı ettiniz?”, “Tamam yavrum, söyle o zaman?” denince çözülüp, dökülmez ortaya her şey... ve tüm var olma, kendi olma, ruhunu, bedenini tanıma, anlama ağrıları, sorguları, kaygıları hadi denince, bir seferde, birine, kolayca anlatılmaz...

İşte o kafa karışıklıkları boşlukta sinsice salınırken, o kendini ifade etme, yargılanmadan dinlenme, tercihlerinin saygı, farklılığın ya da farklı olma isteğinin kabul görmesi, destek bulması arzuları, bir yankı, karşılık, cevap bulmak isteyecek ve kendine kuşkusuz başka muhataplar arayacaktır. O yankı evdeki yetişkinlerden ve etraftaki diğer kafası karışık arkadaşlardan gelemediği gibi sıklıkla okuldaki yetişkinlerden de gelmez, gelemes. Orada bir de farklılıkları törpüleme makinaları devrededir çünkü... Okulda, kızların saçları gibi zihinler de toplanır ve çoktan seçmeli yarışında sıraya dizilir ancak... Ne kadar iyi konsantre olursan büyük karşılaşmaya, en fiyakalı şablonlardan birine kapağı atmaya başarısız ki seni kurtulmak istediğin bu çemberden daha büyükçe başka bir çembere taşırsın... Bu kafayla, o “en önemli yıl”lar, en büyük sınavların sonunun hiç gelmeyeceğini en iyi sen sezer ama hiç kimseye anlatamazsın... Bazen cama yapıştırılan bir yazı, bazen nasıl giyineceğini sessizce haykıran bir topluluk gibi farklı araçlarla her anını yargılamaya hazır olan toplumun içinde; herkesin çokbilmiş ve hep bir ağızdan ne yapıp ne yapmaman gerektiğini söylediği ama bu nutukların senin dertlerine derman olamadığı, bundan da acısı bunlara tabi olmaktan başka çarenin pek de olmadığı ya da atak tepkiler göstermenin çok kolay olmadığı zamanlar... Dolayısıyla Deniz, Esra ve Gül’ün hızla o diyardan uzaklaşma isteği boşuna değildir. Şiddetli gitme arzusu ya da kalma korkusu, bu şehirde babasının mağazasına saplanıp kalan bir delikanlının görüntüsü ve “iş kafası” da olmayan bir genç kız için ancak ona eş olunabileceği sezgisi ve düşüncesiyle katmerlenir. Ki bu, hele de bir kadın için, kendi tercih ettiği dünyayı hiçbir zaman kuramamak ve belki de şimdikinden daha sert tabiiyetlere ömür boyu mahkum olmak demektir. Bu koşullarda binlerce şanslı yaşıtı gibi Deniz ve arkadaşları da rehberlik formları ve rehberlik odalarından medet umar. Oysa bu kalabalık coğrafyada kendilerine ayrılabilir zaman kısıtlıdır. Perin, Esra, Gül, Deniz ailelerini, geçmişlerini,

kırgınlıklarını, hayallerini, beklentilerini o formlara, o odaya ve o zamana sığdırmalı, gizemli hocalarına dertlerini anlatmalıdır... Fen bilimlerinden sosyal bilimlere geçmeye, başka türlü sesini duyurmak oldukça zor olduğundan, muhtemelen sıra kendine geldiğinde bir anda karar veren Deniz'in cüretine, Fırat Hoca neyse ki dikkat kesilir ve derin sorumluluk duygusuyla, en kısa süre içinde kendisine zaman ayıracağını dile getirir...

Deniz'in rehberlik odasında yumurtlayıverdiği, Fırat Hoca'nın okuduğu Ankara'da, ODTÜ'de psikoloji okuma isteği, kızlarla birlikte İstanbul'da yaşama düşünden sapma demektir ki bu elbette kızlar arasında sitemle karşılanacaktır. Aslında ayrılık, farklılık ve rahatsızlık yalnızca buralarda değildir. Yaz dönüşü ev buluşmasından itibaren, tüm kermes gösterisi hazırlıkları, ev partisinde ortaya çıkan goblen krizi, yine bir alışveriş merkezi karşılaşmasında Fırat Hoca'nın Deniz'e verdiği telefon numarasının anlamı konuşmaları gibi durumlar boyunca, Deniz'in makyaj sorgulamaları, müzik zevki, yeme tercihleri gibi değişik konulardaki farklı seçimlerinde ve Perin'inin üçlü gruba dahil olmasından duyduğu rahatsızlığı sık sık dile getirmesinde kendini gösterir... Dahası Perin, farkında olarak ya da olmayarak, Deniz'e Kaya konusunda mı rakiptir, yoksa kızlar grubu içine getirdiği yeni soluk ve söylemlerle Deniz'in farklı duruşuna mı? Deniz evde ve dışarıda üstüne üstüne gelen tüm bu irili ufaklı olaylar arasında, hakikaten o grupla mı nefes ve yol almak istemektedir hala, yoksa sevgili arkadaşları da mı ona yüküdür aslında?

Bir de Fırat Hoca konusu vardır tabii... Gül sorar: “Nedir yani bu adamın olayı, niye hepimiz bakıyoruz bir senedir?” Aslında ilerleyen sahnelerde Perin ile birlikte kendisi verir cevabı: Adamın kimseyi takmadığı bellidir, öğretmendir ama sakalını kesmez, herkes öğretmenler odasında tikişır, o kendi odasında takılır, “otuzunda falan” kocaman adam... Herkes ona aşık olsun ekolü... Fırat varlığı, kişiliğini ortaya koyuşu, gençlerin hayatındaki fark yaratabilecek etkisi, işine ya da mesleğine yaklaşımı ile değil; tam tersi, ortalarda dolanıp aslında olmayışıyla, gizemli adam tavrıyla uyandırdığı merakla, yakışıklı ve de yalnız kovboy duruşuyla çekicidir. Red Kit ile büyümüş, kendini saran kaostan şimdiden yorulmuş, etrafındaki çokluklar gibi olmak istemeyen Deniz’i de, birçokları gibi, tam da buradan yakalar. Bu merak Deniz’i Fırat’ın kapısının önüne kadar tekrar götürür. Onu gören Fırat, evine davet etmekten çekinmez. Evde öncelikli konu Deniz’in psikoloji okuma düşüncesidir elbette, fakat hem tercih edeceği bölümler konusunda, hem de eşlik eden duygular konusunda kafası karışık olan yalnızca Deniz değildir. Aslında felsefe mezunu olup, şu an yaptığı işin tam adını dahi karıştıran hocasının da zihni bulanıktır. Öğrencisiyle arasındaki mesafeyi nasıl koruyacağını şaşırın Fırat, Deniz’in tereddütleriyle kendini toparlar ve onu evden gönderir. Deniz o akşam hayal kırıklığı ile evden ayrılacak, ne yaşadığını ise daha sonra anlayacaktır...

Ha felsefe ha psikoloji, psikiyatri, rehberlik olan; herkesin konjonktüre göre kolayca ya da mecburen öğretmen, rehber, danışman vs. olduğu; uzmanlık denen şeyin ya hiç olmadığı ya da kıymeti harbiyesinin olmadığı bir gerçeklikte, bu

rollerin de taşınamaması, dağılması, ezmesi, ezilmesi; en çok da genç zihin ve bedenlerin, o rollerin insafına kalması; sonuçlarıyla tüm taraflara farklı dozlarda acı çektiren bir salgın hastalık olarak *Mavi Dalga*'da da kendini böyle gösterir...

Ancak o gerçeklik içinde, bir noktada çarkların durması kaçınılmazdır. Bir şeyi sıyırıp atlatsa bir başkası o çarka dolanır, gaz, elektrik, su yani zamanın mavi damarlarının akımı kesilir. Peş peşe gelen tersliklerle Deniz için her şey durduğu gibi, herkes için yaşam durur, gemi karaya oturur... Bu durma halinde, Deniz'in "olay"ı da değişecek, artık fark ettiği seraptan kendini çekip, belki kararlılığını gördüğü belki de kendi tutkularını ve meraklarını gördüğü Kaya'ya doğru sürüklenecektir. Herkes için gemiyi yeniden harekete geçiren hangi adım, ödün, strateji ya da tesadüftür bilinmez ama Deniz için, gazı harıl harıl yaktıracak, suları güldür güldür aktıracak, etrafı ıslık ıslık parlatacak şey elbette yeni bir var olma hali, yeni bir umut, yeni bir heyecan, belki de aşktır... Bu enerji, işleri biraz rayına oturtup, Deniz'e bir de bebek doğumuna katkıdan kahramanlık payesini ekletince, epey badireyi birlikte ve karşılıklı desteklerle atlatmanın pekiştirdiği dostluk duygusuyla soluk en yakın deniz kasabasında alınır. Ergenliğin kıyılarında yürüyen dört genç kız, çocuksu coşkular, içtenlik ve bu defa açıklıkla gelen güven ve samimiyetle daha önce anlatamadıkları deneyimlerini de paylaşırlar... Nihayetinde koca bir yıl geçer, bu ders yılında büyük sınava girecek olan Deniz ve arkadaşları, büyük şehirde bir üniversiteye doğru onlardan önce yola düşen Kaya'yı, otobüsünde yalnız bırakmazlar...

Zeynep Dadak ve **Merve Kayan**'ın birlikte yazıp yönettiği 2013 yapımı **Mavi Dalga**, yönetmenlerinin ilk uzun metraj filmi. **Zeynep Dadak** ve **Merve Kayan**'ın küçük şehir deneyimlerinden yola çıktığı anlaşılan **Mavi Dalga**, birlikte yaptıkları ilk çalışma değil. 2009 yapımı **Bu Sahilde** isimli belgeselleri ile 2010 yılında İFSAK Ulusal Kısa Film ve Belgesel Yarışması En İyi Belgesel ödülünü alan yönetmenler, **Mavi Dalga**'nın ardından, 2014 yılında **Şimdi Herkes** isimli kurmaca kısa filmi de birlikte yönettiler. **Mavi Dalga** 2013 yılında, 50. Uluslararası Antalya Altın Portakal Film Festivali Ulusal Uzun Metraj Film Yarışması'nda en iyi ilk film, en iyi senaryo ve en iyi kurgu ödüllerine layık görüldü.

Mavi Dalga, hem filmi takılmadan ilerleten olay örgüsü hem de karakterlerini, içinde yaşadıkları toplumu, kurumlarını, kurallarını, birbiriyle ilişkilerini, günümüz orta sınıf genç kız dünyasına düşen gölgeleriyle gerçekçi ve derinlemesine anlatabilen içeriği ile iyi kurulmuş, zengin bir senaryoya sahip. Ev içinde ve dışında bedeninin neresini ne zaman kapatman gerektiğini fısıldayıp duran kurallar; sokakta üzerine odaklanan gözler; bunlar arasında değişen bedeninin, göğüslerinin saklanması gereken şeyler gibi algılanması ve dik yürümek, yürüyememek Deniz ve arkadaşları üzerine düşen gölgelerin yalnızca bir kısmıdır. Her an üzerine de yapışiverecekmiş gibi duran “SENİ ORSPU” yazısı; “laf çıkarma” durumları, bu yüzden şehir değiştirmek zorunda kalmaları; uzun süren izin alma, verme pazarlıkları, yalvarmaları; güven yaratma ve yitirmenin ince tehdidi; ona karışma, buna karışmamaları; cinsiyetleri nedeniyle ev işlerinden

paylarına düşenler diğer izdüşümler arasındadır. Deniz tüm bu gölgelerin de beslediği sakarlıklarıyla, futbol, magazin, kermes gibi başlıklar altında karşımıza çıkan tüketim döküntüleri arasında yolunu bulmaya çalışırken, sigara, içki, araba, ev eğlenceleri ve elbette müzik, pek çok yaşıtı gibi onun da takıldığı büyümenin uğrak ya da kaçış noktaları arasındadır. Filmde bu noktada, kadın olmaya doğru değişen ergen karakterlerimizin yaşadığı süreci, şimdiye kadar bu coğrafyanın perdesinde -belki de maalesef ve mecburen- sıkça gördüğümüz endişe, korku, utanç, trajedi eğrisinden, merak uyandırması normal olan ve farklı karakterlerce farklı deneyimlenen bir doğal süreç çizgisine taşıyan senaryo ve sinematografiyi de vurgulamak gerekir.

Yazlık toplama sahnesi, kızların Deniz'in odasında toplandıkları sahne, Fırat'la Deniz'in evde olduğu sahne, Deniz ve annesinin kavga sahnesi, Kaya ile Deniz'in ev sahnesi gibi pek çok sahnede film, senaryonun yanı sıra, iyi tasarlanmış oyuncu devinimi, kamera hareketi ve aksesuar-dekor kullanımı içeren sağlam mizansenleriyle de güçleniyor. Genç kız evrenini, karakterlerin kafa karışıklıklarını, içinde yaşadıkları iklimin baskılarını ve birbirleriyle çatışmalarını iyi anlatan, dahası karakterlerine iyi oturan, fazlalıksız, akıcı diyaloglar son derece dikkat çekici ancak ne yazık ki yer yer altyazının yardımıyla anlaşılabilirler.

Diyaloglardaki başarı elbette oyuncu seçimleri ve yönetimindeki doğru kararların yanı sıra uzun süredir gerçekten arkadaş olan genç oyuncu kadrosunun dilinin, jestlerinin senaryoya ve filme iyi adapte edilmiş olmasıyla da yakından

ilişkili. Başrol oyuncusu **Ayris Alptekin**, farklı ruh hallerindeki beden dili, bakış yönleri, tonlamaları, özellikle öfkesinin dozu, karakterini dönüştürmedeki becerisiyle, Deniz'in mavi dalgasının hakkını iyi veriyor. **Albina Özden** (Esra), **Nazlı Bulum** (Gül) ve **Begüm Akkaya** (Perin) zamanının ve sınıfının genç kız temsilini tamamlamada Deniz'e oldukça iyi eşlik ederken, kendi karakterlerini de derinleştiriyorlar. Oyunculuk konuşurken, **Onur Saylak**'ın, Fırat Hoca'yı canlandırırken üzerinde durduğu ince çizgideki dengeyi de belirtmek gerekir. Çocuk oyuncu **Sude Aslantaş**'ın (Defne) keyif veren oyunculuğu ile **Barış Hacıhan** (Kaya) ve **Derya Durmaz**'ı (Nevin) da anmadan olmaz. Ayrıca ülkemiz son dönem sinemasının öne çıkan kadın oyuncularından **Tülin Özen** ve **Banu Fotocan**'ın verdiği hoş destek de dikkat çekiyor.

Kostüm, aksesuar, makyaj seçimlerinde olduğu kadar mekan seçimlerindeki renk, içerik, dekor tercihleri de atmosfer kurmada oldukça doyurucuyken, toplumsal verileri aktarma açısından da epey zengin. Deniz'in dünyasındaki rolüyle filme bulaşan müziğin kullanımı tempoda yer yer belirleyici. Deniz ve Fırat'ın evdeki sahnesi gibi önemli bir sahnede devreye giren asenkron ses görüntü kurgusuyla gelen çeşitlilik ve yerindelik, keşke bayramda Defne'nin kaybolduğu sahne gibi sahnelerde de, kurgudaki cesaretli tercihlerle yaratılsaydı diye düşündürüyor. Ölü zamanların duyguları, durağanlığının yer aldığı sahnelerin dağılımının yanı sıra gençliğin adrenalin arayışı ve coşkusunun yansıdığı sahnelerdeki, beden diline eşlik eden, kamera hareketi, müzik, ses ve kurguyla

yaratılan ritim filme iyi dağıtılmış. Fakat elektriklerin kesilmesiyle gelen öykü anlatımı sahnesindeki bir ev dolusu gencin sabrı, youtube video gençliği çağında oldukça zorlama duruyor. Bir de Deniz'in bebek doğumu esnasındaki kahramanlık rolü, eli kolu dolu evden çıkan annesine rağmen arabanın neden kapının önünde durduğu ve neden ambulansın beklenemediği gibi çok iyi cevaplanmayan sorular nedeniyle pek de sağlam görünmüyor. Yine de bu aksamalar, filmin oluşturmayı başardığı ergen evreni değerlendirildiğinde, küçük detaylar olarak kalıyor...

Neticede ilk gençliğe yaklaştırmayı, götürmeyi başaran **Mavi Dalga**, bize de dokunup, yeni kurbanlarını sallamaya doğru boşlukta ilerliyor...